

MUSEIARKEOLOGI SYDOST

– en del av Kalmar läns museum

E22 och arkeologi

Ett vägprojekt är ett stort ingrepp i landskapet. En av många saker som påverkas är fornlämningarna. Fornlämningar är en del av vårt kulturarv och kan berätta om vår historia. De är därför en gemensam angelägenhet och är skyddade enligt lag.

Enligt Kulturmiljölagen ska fornlämningar i första hand skyddas från förstörelse. Om en fornlämning ändå måste tas bort så ska den först undersökas och dokumenteras så att kunskapen som den kan ge om forntiden inte går förlorad. Alla beslut som rör fornlämningar fattas av Länsstyrelsen.

Omkring Lösen, Ramdala och Jämfö har människor bott i årtusenden. Därför finns det många bevarade spår, fornlämningar, efter människorna som bott här.

Östra Blekinge – en lång historia

Blekinge har en lång och händelserik historia men landskapet har ändå varit ganska förbisett inom den arkeologiska forskningen. Från östra Blekinge finns många fina fynd men eftersom få arkeologiska undersökningar har gjorts är kunskapen om de människor som bott här genom århundradena begränsad. Det är möjligt att nya undersökningar kan ändra detta.

Trakten mellan Lösen och Jämfö är en del av kärnbygden i östra Blekinge. Dagens E22 följer till stor del den gamla kustlandsvägen, **Via Regia**, som varit den viktigaste vägen genom landskapet sedan urminnes tider. Bygden låg också i närheten av kusten där segelleden genom Östersjön passerade.

Från **stenålder** har arkeologer funnit boplatser med flintföremål och keramikskärvor. Boplatserna har legat i strandnära lägen men flyttats när havsnivån förändrats. För ca 6000 år sedan var stora delar av Ramdalslätten en innervik i skärgården.

Under **bronsålder** fanns en rik bygd i östra Blekinge. Från denna tid finns många hållristningar. Dessa kan visa figurer men består också ofta av inknackade runda gropar, så kallade skålgropar.

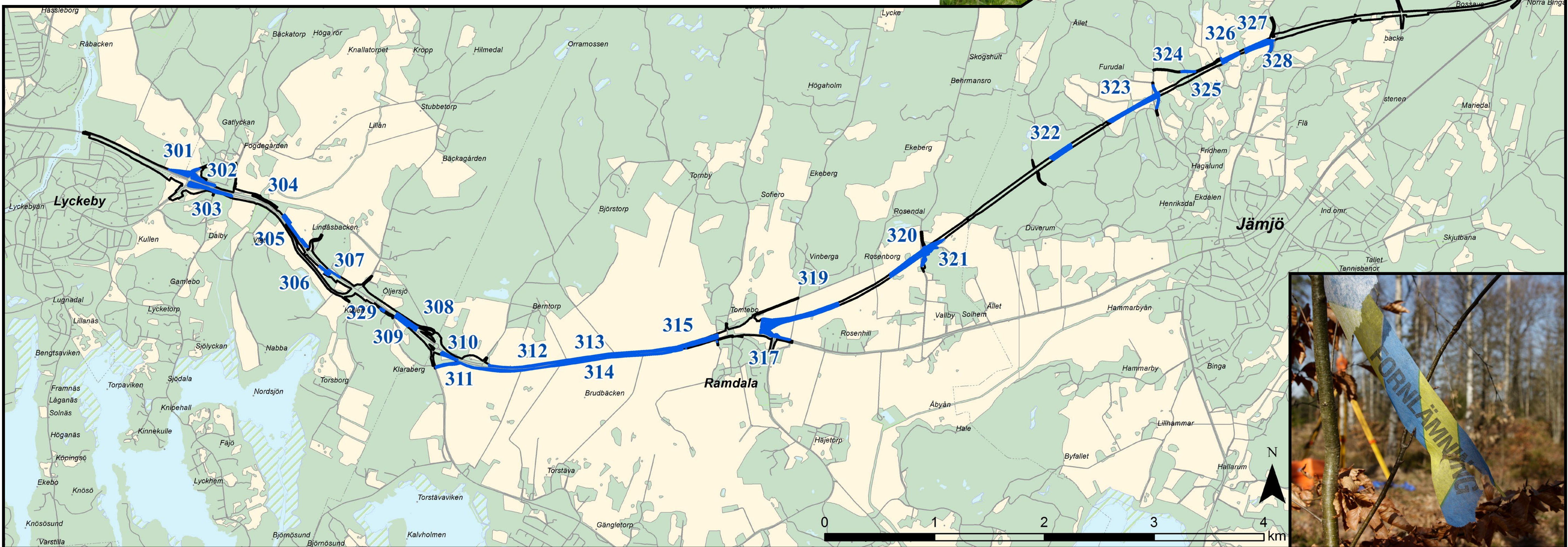
En rik bygd växte fram under **järnåldern**. Ett exempel på detta är graven från Augerum där en kvinna begravts i en båtgrav. Gåvorna som kvinnan fick med sig i graven visar på långväga kontakter med bl.a. England och Mälardalen.

Under **medeltiden** restes stenkyrkor i Lösen, Ramdala och Jämfö och den danska kungamakten hade en av sina förvaltningsplatser i Lösen.

Efter det svenska maktövertagandet i slutet av **1600-talet** anlades Karlskrona som en av rikets viktigaste städer, något som påverkade hela regionen. I landskapet finns också många spår efter torp, små stenröjda åkrar och stenbrott som i likhet med de äldre lämningarna vittnar om människors arbete och liv i trakten.

Utredningslokaler

På kartan är de lokaler som ingår i den arkeologiska utredningen markerade. Fältarbetet pågår från slutet av mars till slutet av april. Markägare som berörs av arbetet kommer att kontaktas av Trafikverket.

Ny vägsträckning för E22 med arkeologiska lokaler markerade med blått. Se separat lista för de olika platserna.

Spänne från båtgraven vid Augerum, järnålder. Foto: SHM.

Pilspets från sten- eller bronsålder.

Berghäll med inknackade skålgropar.

MUSEIARKEOLOGI SYDOST

– en del av Kalmar läns museum

Det arkeologiska arbetet

I vägprojektet E22 Lösen–Jämsjö har det arkeologiska arbetet funnits med sedan ett tidigt stadium. I två inledande studier har Blekinge museum gjort översiktliga bedömningar av kulturlandskap och fornlämningar. Etapperna i det arkeologiska arbetet är följande:

Arkeologisk utredning steg 1

MOMENT: Inventering av den planerade vägsträckan till fots. Lokalisering av synliga fornlämningar och sådana platser där fornlämningar kan finnas dolda under mark. Genomgång av historiska arkiv och äldre lantmäterikartor.

SYFTE: Att lokalisera fornlämningar och möjliga platser för fornlämningar.

UTFÖRANDE: Arbetet gjordes vintern 2015-2016 av Statens Historiska museer, Arkeologerna. Efter utredningen steg 1 kunde man peka ut 29 arkeologiskt intressanta lokaler.

HÄR ÄR
VI NU

Arkeologisk utredning steg 2

MOMENT: Grävning med sökschakt på de lokaler där man i utredning steg 1 antog att det kunde finnas fornlämningar under mark. Bedömning av ålder för vissa lämningar som till exempel odlingsmark och torpgrunder.

SYFTE: Att fastställa vilka fornlämningar som berörs av vägprojektet

UTFÖRANDE: Arbetet utförs från slutet av mars till slutet av april 2017 av Museiarkeologi sydost, som är en del av Kalmar läns museum.

Arkeologisk förundersökning

MOMENT: Provundersökning av ett urval av de lokaliserade fornlämningarna.

SYFTE: Att bedöma fornlämningarnas ålder och vad de representerar. En bedömning av möjligheterna att få ny kunskap vid en eventuell fortsatt arkeologisk undersökning görs. De fornlämningar som är värdefulla att slutundersöka (gräva bort) listas.

Arkeologisk undersökning (slutundersökning)

MOMENT: De utvalda fornlämningarna undersöks och dokumenteras. Resultaten från undersökningen presenteras i rapporter men kan också om Länsstyrelsen så beslutar, förmedlas genom visningar för allmänheten, samarbeten med skolor eller webbaserad information.

SYFTE: Att dokumentera fornlämningen innan den tas bort så att man kan ta vara på den kunskap som fornlämningen ger.

Var och ett av dessa steg sker efter beslut från Länsstyrelsen som också upphandlar arkeologiska tjänster. Trafikverket är beställare och bekostar det arkeologiska arbetet.

Arkeologisk utredning steg 2

– så går det till

Huvudsyftet med utredningen är att ta reda om det finns fornlämningar under mark som berörs av den nya vägen. För att ta reda på detta gräver man sökschakt med grävmaskin. Schakten är i regel grunda. Oftast tar man bort matjorden för att se om det finns några lämningar i den underliggande marken. På vissa platser kommer vi att gräva djupare schakt för att se om det finns stenåldersboplatser som överlagrats av sand. Några provytor kommer även att grävas för hand. Inom några lokaler görs också metalldetektering. Efter utredningen läggs alla schakt igen. Djupa schakt läggs igen direkt för att undvika eventuella olyckstillbud. Målet med utredningen är att lokalisera fornlämningarna, inte undersöka dem. Undersökningen kommer i ett senare skede.

All dokumentation görs digitalt med handdator och GPS. Resultatet sammanställs i en rapport som även finns tillgänglig digitalt. I första hand ska resultatet vara ett underlag för den fortsatta processen och föreslå vilka lokaler som ska gå vidare till nästa steg; förundersökningen. I slutänden ska arbetet dock leda fram till ny kunskap förmedlad till allmänhet och forskare.

Vad letar vi efter?

Här är några av de fornlämningstyper som vi kommer att söka efter inom vägområdet:

BOPLATSER: Stenålderns boplatser innehåller ofta slagen flinta. Läget för boplatserna beror på var strandlinjen gått vid olika tidsperioder. Vissa boplatser kan vara täckta av sand från perioder med högre vattennivå. På boplatser från bronsålder och järnålder hittar man ofta eldstäder och stolphål efter stolpburna hus. Boplatser hittas oftast under matjordslagret i åkrar.

HÄLLRISTNINGAR OCH SKÅLGROPAR: I trakten finns många inhuggna skålgropar vilket är ett säkert tecken på att man befinner sig i en bronsåldersbygd. Vid utredningen kommer vi att leta efter skålgropar genom att avtäcka berg-hällar och stenblock.

GRAVAR: I jordbrukslandskapet har äldre gravar ofta odlats bort men rester kan finnas kvar under åkrarnas matjordslager. Äldre kartor kan ge vägledning om platser där gravar fortfarande var synliga under 1700 och 1800-talen.

ODLINGSLÄMNINGAR: Det finns flera lokaler med spår efter övergiven odlingsmark. I detta skede gäller att bedöma om dessa är fornlämningar eller inte, det vill säga om de är äldre än 1850.

TORP: Det finns flera husgrunder som hört till torp inom vägområdet. Även här gäller det att bedöma om de ska betraktas som fornlämningar eller inte.

Vilka är vi?

Den arkeologiska utredningen steg 2 utförs av Museiarkeologi sydost. Vi är en del av Kalmar läns museum. Vi samarbetar med andra museer inom olika delar av landet och har kontor i Kalmar och Växjö. Detta projekt görs i samarbete med Jönköpings läns museum.

Vi som jobbar med projektet

Johan Åstrand

Projektledare, arkeolog med inriktning på järnålder och medeltid.

Kenneth Alexandersson

Arkeolog med inriktning på stenålder.

Andreas Emilsson

Arkeolog med inriktning på stenålder och agrar arkeologi.

Ådel Vestbö Franzen

Arkeolog och kulturgeograf med inriktning på agrara lämningar och historisk arkeologi (Jönköpings läns museum)

Om du har frågor om den arkeologiska utredningen, kontakta:

Johan Åstrand

johan.astrand@kalmarlansmuseum.se

0480-45 13 36